

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΜΑΪΟΥ 2014 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

α. **Δεκεμβριστές** {Σελίδα 15: « Το Δεκέμβριο του 1825 ... την κατέστειλε»}

β. **Σχέδιο Σουμάν** {Σελίδες 154 - 155: « Η έναρξη της διαδικασίας ... ενδιαφέρονταν να μετάσχουν ... (ΕΚΑΧ)»}

γ. **Συμφωνία Ζυρίχης - Λονδίνου (1959)** { Σελίδες 163 - 164: « Τα Φεβρουάριο του 1959 ... Αύγουστο του 1960»}

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό ή Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

α. Η μεγάλη οικονομική κρίση των ετών 1929-1932 είχε ως αφετηρία την αιφνίδια ραγδαία πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο του **Λονδίνου**. (Λ) (Σελίδα 104)

β. Η κατάληψη της Πολωνίας από τους Γερμανούς είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του γκέτο της Βαρσοβίας, όπου συγκεντρώθηκαν, υπό περιορισμό, 500.000 Εβραίοι. (Σ) (Σελίδα 131)

γ. Η απόβαση των Συμμάχων στη Νορμανδία, στις 6 Ιουνίου του 1944, έγινε σε εφαρμογή του σχεδίου «**Μαρίτα**». (Λ) (Σελίδα 127)

δ. Τον Δεκέμβριο του 1974 διενεργήθηκε στην Ελλάδα δημοψήφισμα για τη μορφή του πολιτεύματος, στο οποίο επικράτησαν οι υποστηρικτές της αβασίλευτης δημοκρατίας. (Σ) (Σελίδα 160)

ε. Το Τείχος του Βερολίνου έγινε το σύμβολο της διαίρεσης της Ευρώπης έως την πτώση του, το 1989. (Σ) (Σελίδα 148)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες συνθήκες ευνόησαν την επικράτηση της επανάστασης του 1821 στη νότια Ελλάδα;

{ Σελίδα 26 -27 : Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ: « Από την Πελοπόννησο ... σφαγή των κατοίκων της »}

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν τα βασικά γνωρίσματα του εργοστασιακού συστήματος κατά τη βιομηχανική επανάσταση;

{ Σελίδα 41: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ: « Τρία ήταν τα βασικά ... πρώτα στην Αγγλία»

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α) στον ανταγωνισμό Ελλήνων και Βουλγάρων, στο πλαίσιο του Μακεδονικού Αγώνα, μέχρι το κίνημα των Νεοτούρκων (μονάδες 13) και **β)** στις προσπάθειες, από ελληνικής πλευράς, για την ενίσχυση του αγώνα αυτού (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η πορεία των διπλωματικών εξελίξεων σε συνδυασμό με την απήχηση της φιλοβουλγαρικής προπαγάνδας στο εξωτερικό και την ένταση της τρομοκρατικής δραστηριότητας των ανταρτικών ομάδων στις μακεδονικές επαρχίες, οδηγούσαν στη συνέγερση της ελληνικής κοινής γνώμης και την παρώθηση της ελληνικής κυβερνήσεως στην ανάληψη δραστικών πρωτοβουλιών. Από το 1903, δραστήριοι υπηρεσιακοί φορείς, εκπρόσωποι ποικιλώνυμων συλλόγων και απλοί ιδιώτες έτειναν να συμβάλλουν με χρηματικά κονδύλια και σύντονες ενέργειες στη διαφώτιση της διεθνούς κοινής γνώμης για τα προβλήματα του ελληνισμού της Μακεδονίας και της Θράκης. Δημοσιεύματα βασισμένα σε υπεύθυνα στατιστικά στοιχεία, ομιλίες και άρθρα επιφανών Ευρωπαίων δημοσιολόγων υπέρ των ελληνικών δικαίων και, ακόμη, σύσταση φιλελληνικών συλλόγων στο Παρίσι και το Λονδίνο, προορισμένων να ανακόψουν το ρεύμα της φιλοβουλγαρικής προπαγάνδας, προάγγελλαν μία νέα, περισσότερο δυναμική, αντίληψη στη διαχείριση των εθνικών υποθέσεων. [...] Πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραμάτισε ο Γερμανός Καραβαγγέλης, Μητροπολίτης Καστοριάς από το 1900, ιεράρχης προορισμένος, με το ψυχικό σθένος, τη δύναμη επιβολής και την αίσθηση ρεαλισμού που τον διέκριναν, να μεταβληθεί σε εμψυχωτή και σταυροφόρο της εθνικής ιδέας, σε χώρο που ξεπερνούσε τα όρια της δικαιοδοσίας του. Η προσπάθεια για τον εντοπισμό και το συντονισμό των ενεργειών των γηγενών Ελλήνων που θα ήταν δυνατό να στρατευθούν στον αγώνα για την περιστολή της τρομοκρατίας στην ύπαιθρο και τις κωμοπόλεις της Μακεδονίας ήταν εύλογο να ενθαρρυνθεί από τις τοπικές ελληνικές προξενικές αρχές. Οι εγγενείς όμως δυσχέρειες ενός ανάλογου εγχειρήματος, [...] συνετέλεσαν στη συγκέντρωση και την αναδοχή του κύριου βάρους της προσπάθειας για την ενεργοποίηση του τοπικού στοιχείου από το Γερμανό Καραβαγγέλη. [...]

Κων. Σβολόπουλου, Η ελληνική εξωτερική πολιτική 1900-1945, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Πολιτική και Ιστορία, Αθήνα 19974, σσ.41-42.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Ο Παύλος Μελάς] έγραφε στη γυναίκα του Ναταλία στις 21 Αυγ./3 Σεπτ.: «Αναλαμβάνω αυτόν τον αγώνα με όλην μου την ψυχήν και με την ιδέαν ότι είμαι υποχρεωμένος να τον αναλάβω. Είχα και έχω την ακράδαντον πεποίθησιν ότι δυνάμεθα να εργασθώμεν εν Μακεδονία και να σώσωμεν πολλά πράγματα.

Έχων δε την πεποίθησιν ταύτην, έχω και υπέρτατον καθήκον να θυσιάσω το παν όπως πείσω και Κυβέρνησιν και κοινήν γνώμην περί τούτου».[...]

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ', Νεώτερος Ελληνισμός από 1881 ως 1913, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 20002, σσ. 239-240.

Προλογικά: (Το 1878 με τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, που επιβλήθηκε από τους Ρώσους στους Τούρκους, οι Βούλγαροι εξασφάλισαν προς στιγμήν τη Μεγάλη Βουλγαρία. Οι Μεγάλες Δυνάμεις της Ευρώπης ανήσυχες όμως από τη δημιουργία ενός τόσο ισχυρού ερείσματος της Ρωσίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη στο Συνέδριο Του Βερολίνου περιόρισαν δραστικά τη Μεγάλη Βουλγαρία). **Απάντηση στο Α' ερώτημα : σελίδα 65 κ'66** «Το όραμα της Μεγάλης Βουλγαρίας ανησυχούσε πολλοί Βούλγαροι θύματα των Ελλήνων» **Επιπλέον από την Α' πηγή** να αναφερθεί η απήχηση που είχε η φιλοβουλγαρική προπαγάνδα στο εξωτερικό και η τρομοκρατική ένταση με την οποία έδρασαν οι αντάρτικες βουλγαρικές ομάδες (Κομιτατζήδες) στις μακεδονικές επαρχίες ως απόδειξη του μεγάλου ανταγωνισμού Ελλήνων και Βουλγάρων.

Απάντηση στο Β' ερώτημα: σελίδα 66: « Νέοι από όλη την Ελλάδα ... εναντίον των Τούρκων». **Επιπλέον από την Α' και Β' πηγή** να συμπεριληφθούν τα ακόλουθα:

- Η δράση υπηρεσιακών φορέων, συλλόγων, ιδιωτών, οι οποίοι συνδράμουν οικονομικά τον Αγώνα και παράλληλα με δημοσιεύματα, ομιλίες και άρθρα διαφωτίζουν τη διεθνή κοινή γνώμη για τα προβλήματα του ελληνισμού στη Μακεδονία και τη Θράκη.
- Η σύσταση φιλελληνικών συλλόγων σε Παρίσι και Λονδίνο για να ξεσκεπαστεί η βουλγαρική προπαγάνδα. Κίνηση που συνιστούσε απόδειξη ότι το Μακεδονικό Ζήτημα αντιμετωπιζόταν πια με άλλους πολιτικούς όρους, υπέρ της ελληνικής πλευράς.
- Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του Γερμανού Καραβαγγέλη, οποίος με σθένος και ρεαλισμό υποστήριξε και πρόβαλε τα δίκαια του Μακεδονικού Αγώνα.
- Οι ενέργειες των γηγενών Ελλήνων και των ελληνικών προξενικών αρχών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της βουλγαρικής προπαγάνδας στη Μακεδονία.
- Η συγκινητική και ειλικρινής επιστολή του Παύλου Μελά προς τη σύζυγό του, όπου δηλώνει πως τάσσεται ολόψυχα στον αγώνα, με διάθεση αυτοθυσίας, για να σωθεί ο ελληνισμός της Μακεδονίας. Η πράξη του

επιθυμεί να κινητοποιήσει ανάλογα την ελληνική κυβέρνηση και το σύνολο του ελληνικού λαού.

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α) στις στρατιωτικές επιχειρήσεις του δυτικού μετώπου, κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, μέχρι το καλοκαίρι του 1918 (μονάδες 13) και **β)** στις συνθήκες που επικρατούσαν στα χαρακώματα (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος **διέψευσε πολλούς στρατιωτικούς ειδήμονες που πίστευαν ότι θα τελείωνε γρήγορα:** Οι ανοιχτές πολεμικές επιχειρήσεις ελιγμών και μετακινήσεων στρατευμάτων, γρήγορα σταμάτησαν στο Δυτικό Μέτωπο – τη γραμμή μάχης που **απλωνόταν διαμέσου της Γαλλίας, από την Ελβετία μέχρι τη Βόρεια Θάλασσα, όπου μαινόταν ο πόλεμος για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.** Μετά την αρχική προώθηση γερμανικών στρατευμάτων στη Γαλλία, οι αντίπαλοι στρατοί ακινητοποιήθηκαν σε ένα απέραντο δίκτυο χαρακωμάτων, από το οποίο εξαπολύονταν επιθέσεις για την εκδίωξη του εχθρού, συνήθως τις σκοτεινές ώρες πριν από τα χαράματα.[...] Μάχες που δεν κατέληγαν πουθενά σχεδόν, καταβρόχθιζαν τους άνδρες που πολεμούσαν. **Πάνω από 600.000 στρατιώτες σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν όταν οι Γερμανοί, χωρίς επιτυχία, πολιορκήσαν το γαλλικό οχυρό του Βερντέν, κοντά στα ανατολικά σύνορα της Γαλλίας, για διάστημα έξι μηνών, την άνοιξη του 1916.** Στη μάχη κατά μήκος του ποταμού Σομ, που κράτησε από τον Ιούλιο μέχρι τον Οκτώβριο του 1916 και η οποία χάρισε στους Αγγλογάλλους όχι περισσότερα από λίγα χιλιόμετρα, οι Γερμανοί έχασαν 500.000 στρατιώτες, οι Βρεταννοί 400.000 και οι Γάλλοι 200.000. [...]

E. Burns, Ευρωπαϊκή Ιστορία. Εισαγωγή στην Ιστορία και τον Πολιτισμό της νεότερης Ευρώπης, τ.Β΄, επιμέλεια-εισαγωγή Ι.Σ. Κολλιόπουλος, μτφρ. Γάσος Δαρβέρης, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1985, σσ. 265, 266.

[...] Πόσον καιρό κρατάει όλο αυτό; Βδομάδες – μήνες ή χρόνια; Μόνο μέρες. Βλέπουμε το χρόνο να περνά πάνω στ' άχρωμα πρόσωπα των νεκρών, τρώμε μηχανικά, τρέχουμε, τρυπούμε κορμιά με τις ξιφολόγχες, πυροβολούμε, σκοτώνουμε, ξαπλώνουμε και πέρα, είμαστε εξασθενημένοι, παραδομένοι [...] Τα πολυβόλα θερίζουν. Ξέρω ότι τα **συρματοπλέγματά** μας είναι πολύ δυνατά και σχεδόν **αδιαπέραστα** – σε μερικά σημεία είναι φορτωμένα **με ισχυρό ηλεκτρικό ρεύμα**. Οι **πυροβολισμοί** από τα τουφέκια **δυναμώνουν**. [...] Έχουμε **πια συνηθίσει και τους ποντικούς** στο χαράκωμα. Έρχονται κι αυτοί από την ουδέτερη ζώνη – και ξέρουμε για ποιο λόγο. [...] Τη νύχτα ακούμε πάλι το θόρυβο από τις μηχανές, πίσω απ' τις εχθρικές γραμμές. Όλη μέρα, έχουμε μόνο τον κανονικό βομβαρδισμό, έτσι που είμαστε σε θέση να **επιδιορθώσουμε** τα χαρακώματα. [...] Πίσω μας βρίσκονται βροχερές βδομάδες – γκρίζος ουρανός, γκρίζα, υγρή γη, γκρίζος θάνατος. Μόλις βγούμε έξω η βροχή μάς μουλιάζει αμέσως κάτω απ' τις χλαίνες και τ' αδιάβροχά μας' και **μένουμε βρεγμένοι όλο τον καιρό** που βρισκόμαστε στην πρώτη γραμμή. Ποτέ δε στεγνώνουμε. Αυτοί που φορούν ψηλές μπότες, δένουν **τσουβάλια με άμμο** μπρος στα χαρακώματα, **έτσι που να μη πλημμυρίσουμε πολύ γρήγορα**: τα όπλα μας έχουν παλιώσει, τα ρούχα μας το ίδιο, όλα έχουν μουλιάσει και λυώνουν, το χώμα γίνεται μια **λαδερή μάζα** κι ανάμεσά του βλέπεις κίτρινες λιμνούλες με κόκκινες ραβδώσεις από αίμα, όπου νεκροί, τραυματίες κι όσοι καταφέρνουν να επιβιώσουν **βουλιάζουν αργά και σιωπηλά**. [...]

Έριχ Μαρία Ρεμάρκ, Ουδέν Νεώτερον από το Δυτικόν Μέτωπον, μτφρ. Δ. Κωστελένος, Εκδ. Δαρέμα, Αθήνα χχ, σσ. 110, 170, 106, 218.

Α' ερώτημα από το σχολικό βιβλίο-> Σελίδα 78 : Το δυτικό μέτωπο « Η πολεμική προσπάθεια ... χαρακτηριστικό του Μεγάλου πολέμου» και σελίδα 80: « Στο δυτικό μέτωπο ... είχε κριθεί»

Από την Α' πηγή να αξιοποιηθούν τα ακόλουθα:

- Η διάψευση της άποψης ότι ο πόλεμος μεταξύ Γερμανών και Γάλλων θα τερματιζόταν σύντομα
- Οι ανοιχτές πολεμικές αναμετρήσεις σταμάτησαν σύντομα
- Οι πολεμικές επιχειρήσεις αφορούσαν κυρίως την περιοχή από την Ελβετία μέχρι τη Βόρεια Θάλασσα και ήταν διάρκειας τεσσάρων χρόνων, 1914 - 1918.

➤ Οι συνεχείς πολύνεκρες μάχες: όπως η πολιορκία του γαλλικού οχυρού Βερντέν από τους Γερμανούς το 1916 με 600.000 νεκρούς ή τραυματίες,

σε έξι μέσα μόλις μήνες, η μάχη κατά μήκος του ποταμού Σομ με νικητές τους Αγγλογάλλους αλλά με ασύλληπτο αριθμό θυμάτων, και για τα δύο αντίπαλα στρατόπεδα.

Α' ερώτημα από το σχολικό βιβλίο-> Σελίδα 78: « Επί τέσσερα χρόνια... δε θα τελείωνε ποτέ» **και 79** « Προσαρμόστηκαν επίσης στις απαιτήσεις του πολέμου των χαρακωμάτων δύο παλαιά όπλα, η χειροβομβίδα και το ολμοβόλο».

Από την Α' και τη Β' πηγή να αξιοποιηθούν τα ακόλουθα που αποκαλύπτουν τις συνθήκες ζωής στα χαρακώματα:

- Η ακινητοποίηση των αντίπαλων στρατών στα δαιδαλώδη δίκτυα των χαρακωμάτων, απ' όπου οι επιθέσεις γίνονταν πριν από το ξημέρωμα.
- Η μακρόχρονη και εξουθενωτική παραμονή στρατιωτών που πολεμούσαν βρώμικοι, με φθαρμένο εξοπλισμό και ρούχα.
- Ύπαρξη συρματοπλεγμάτων με ηλεκτρικό ρεύμα.
- Η συνύπαρξη με ποντικούς.
- Οι αντίξοες καιρικές συνθήκες και οι απάνθρωπες εν γένει καταστάσεις που υπέφεραν, ιδιαίτερα οι στρατιώτες της πρώτης γραμμής.
- Οι επιδιορθώσεις των χαρακωμάτων με την ταυτόχρονη απειλή κάποιας επίθεσης.
- Η λυπηρή αποκάλυψη ότι « νεκροί, τραυματίες κι όσοι καταφέρνουν να επιβιώσουν βουλιάζουν αργά και σιωπηλά» .